

<SERMO 14B>¹
<Dominica infra octauam Pasche>
[sine rubrica]

Hec est uictoria, que uincit mundum, fides nostra.

1 Verbum illud est in epistola Iohannis, et satis et competit pres<enti> solempnitati. In quo recitatur uictoria Christi, quando cruci aff<ixus>, aereas potestates deuicit in seipso, triumphauit <illos>, mortem destruxit, et sanctos patres in paradysum duxit. Vnde canta<tur> in Ecclesia:

Consurgens Christus tumulo,
uic<tor> re<dit> de ba<rathro>,
ty<rannum> tr<udens> uin<culo>
et re<serans> para<dysum>.

Et Apostolus: *Tollens de meo c<h>irographum decret<i>, <af>figens illud cruci: palam triumphans <illos> in seipso, <et potestates> traduxit confidenter.* Qui fortes aduersarios et magne potentie uin<ceret> ligatis manibus, illa² esset honorabilis uictoria.³ S<ic> fecit <Christus> in cruce, unde in Abachuc: *Cornua, scilicet crucis, in ma<nibus> eius; ibi abscondita est fortitudo eius. Ante faciem eius ibit <mors>; et <egredietur> ad pedes dyabolus <eius>.* Dicit *cornua in manibus eius.* Non dici<t> cornua Moysi. Aliqui uolunt habere cornua Moysi, [?] <id est> bene uolunt [?] stipendari, set nolunt portare cor<nu>a crucis per asperitatem penitentie. *Ibi abscondita est f<ortitudo> eius, scilicet⁴ in cruce, ibi confregit arcum et scutum.*

2 <Dico> quod uictoria Christi nostra, et uictoria regis est exerci<tus>, et uictoria capitis est membrorum.

3 Primo dico: ui<ctoria> regis est exercitus. Verum est si exercitus <non> est coniunctus, <posset> rex <Francie> uincere Rome cum parte exercitus, et posset exercit<us> suus uinci⁵ Parisius, et tunc uictoria regis <non> est tocius exercitus. Rex noster Christus est; si habeamus fidem <et> bonam operationem, nobis attribuitur uictoria Christi. <Hec> est uictoria que uincit mundum, fides nostra. In uerbis istis Iohannis unum presupponit, scilicet pugnam, et ad <illud> superaddit uictoriam. Quod in tota Ecclesia sit pugna patet. Bene Ecclesia militans uocatur mater nostra Iherusalem, que sursum est, u<o>catur Ecclesia triumphans, et quod Ecclesia hic sit militans representatur bene in processionibus, que fiunt cum uexill<is>, <que signant> pugnam que est in Ecclesia. Beatus Iohannes presupponit <pugnam>. Superadditur autem uictoria in uerbis istis: *Hec est uictoria.*

4 <In uerbis istis tangit tria: primum est uictoria ipsa, cum> dicit: *Hec est uictoria*, secundum est uictorie obiectum, ibi: *que uinc<it> mundum*; tercium uictorie

¹ Transcribed by Andrew T. Sulavik from manuscript: Cambridge, Pembroke College, 238, ff. 14va-16ra. Much of the text in this manuscript was hidden or swallowed up in the gutter. Sermon 14A was used to supply endings and beginnings of words.

² illa] ille

³ uictoria] uictorie

⁴ scilicet] crucis added after and expunged

⁵ uinci] p'as written after and expunged

causa, ibi: *fides nostra*.

5 De pri<mo>, scilicet de ipsa uictoria, quantum ad nostram edi<ficationem> possumus uidere expresse septem, que sunt necessaria ad uictoriam corporalem, que etiam requiruntur ad uict<oriam> spiritualem. Barones et principes quando uolunt <uic>toriam optinere, septem solent facere. Primum est loc<a> <im>munita munire; secundo, solent aduersariis⁶ adiu<toria> subtrahere; tercio, solent sibi adiutoria multiplicare; quarto, solent pauperibus militibus stipendiar<iis> dona erogare; quinto, solent se adiuuare; <sex>to, solent hostes impugnare; et septimo, de u<ictoria> obtenta solent gracias reddere.

6 Primo dico: qui uolunt in bello uictoriam optinere, solent loca immunita munire. O dulcissimi fratres, quot l<oca> <habe>mus immunita, quot infirmitates, quot peccata, quo<t> defectus caritatis, quot defectus humilitatis, q<uot> defectus pietatis et sobrietatis! Omnia ista oportet firmare turribus uirtutum, muris caritatis, et fossa<to> humilitatis. Quod signatur Ilo Paralipomenon, ubi dicitur quod Io[n]athas, rex |15ra| Ierusalem, *edificauit ciuitatem in montibus, et construxit turres et castra <in saltibus>*. Et *pugnauit contra regem filium Amon, et facti sunt ei tributarii*. Rex filiorum Amon est dyabolus, contra quem debemus nos munire et facere ciuitatem in montibus, id est in sanctis hominibus, et castra in saltibus, id est in peccatoribus, <quia> in locis horribilibus fiunt castra. Similiter quandoque de pessimo peccatore facit Deus castrum suum, ut patet in Magdalena. Et uidete quod dicit quod post uictoriam facti sunt ei tributarii, quia qui uincitur, seruus eius a quo uincitur efficitur. Vnde in canonica Petri: *A quo quis superatus est, <eius> seruus effectus est*. Dicit *facti sunt tributarii*. Quando caro subicitur <spiritui, quicquid agit homo, totum> cooperatur ei in bonum, etiam peccata mortalia que fecit cooperantur in bonum, quia *diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum*. Et in libro Sapientie dicitur: *Filios tuos bonos, drachonum uenenatorum non uicerunt dentes*. Drachones sunt de<mones>. Ita dyabolus uolat in superbis, <ignem> spirat in cupidis et auaris, et natat in luxuriosis. Dentes drachonum sunt temptationes demonium, a quibus Dominus liberat bonos. Set de malis dicitur: *Illos autem muscarum et locustarum interficieba<n>t morsus, ne inueniebatur salus illorum, erant enim digni exterminari ab illius*, quia tales ad modicam temptationem succumbant. Alii fortissimas temptationes superabant. Igitur qui uictoriam uolunt optinere debent loca immunita munire. Quod significatur in libro Iudith⁷ de Holoferne, qui impugnavit filios Israel. Dicitur ibi quod filii Israel pre timore *preoccupauerunt uertices moncium; circumdederunt muris uicos eius, et congregauerunt frumenta in preparationem pugne*.

7 Tangit tria que homines consuerunt in guerra facere. Primo, solent immunitissima loca occupare.⁸ Secundo, solent loca immunita munire. Tercio, solent sibi necessaria preparare.

8 Primo dico: homines in guerra solent loca immunitissima occupare, quod notatur cum dicitur: *Occupauerunt uertices moncium*. Per "uertices moncium" significantur eminencie uirtutum. Debet ad eminenciam uirtutum ascendere⁹ qui de dyabolo et mundo uult triumphare, et non solum debet occupare eminentiam, set

⁶ aduersariis] aduersarios

⁷ Iudith] Iudicum

⁸ occupare] munire

⁹ ascendere] conscendere

debet eam preoccupare, scilicet antequam. Sic uictus fatuus esset qui esset in periculo corporalis, et antequam esset captus non occuparet fortem munitionem. Sic debet intrare religionem ante peccatum. Quod homo non deberet intrare religionem antequam peccasset, hoc esset dyabolicum dicere.

9 <Secundo, solent loca immunita munire, cum dicit>: *Circumdederunt muris uicos eius*. Solent homines in tempore guerre circuire muros ciuitatis, et si est ibi¹⁰ ruptura, faciunt murum. Nos sumus in pugna, immo in grauissima pugna. Frequenter debemus castrum cordis circuire et uidere si est ibi ruptura humilitatis per superbiam, ruptura caritatis per inuidiam, ruptura sobrietatis per castrimargiam, ruptura castitatis per luxuriam, ruptura oculorum per illicitos aspectus, ruptura auditus per illicitos auditus, ruptura tactus per illicitum tactum. Multe sunt rupture in nos, unde Iob: *Quasi rupto muro, et aperta ianua, irruerunt in me, et ad meas miseria deuoluti sunt*. Igitur qui uictoriam uolunt optinere, primo debent loca immunita munire.

10 Tercio,¹¹ <solent sibi necessaria preparare>, quod notatur cum dicit: *congregauerunt frumenta*. In congregatione pingue tempore fertilitatis solent frumenta¹² congregari ut habeatur tempore necessitatis. Modo est tempus mercandi | 15rb| paradisum, et post mortem tanta erit penuria quod in modica poterit homo bene operari, unde in Ecclesiastico: *Quodcumque <facere> potest manus tua instanter operare, quia nec opus, nec racio, nec sciencia, nec sapiencia <erunt> apud inferos, quo tu properas*. Primum igitur quod faciunt qui uictoriam in bello uolunt optinere est quod loca immunita solent munire.

11 Secundo, solent inimicis adiutoria subtrahere. Ita et nos debemus facere. Non est castrum ita forte in mundo, si esset altum usque ad celum, qui subtraheret ei omnia adiutoria ut uictualia quin capere. Vis uincere carnem, mundum et dyabolum, subtrahe eis adiutoria. O quot adiutoria habet caro: familiaritatem mulierum, colloquia mulierum, superfluitatem cibi et potus! Mundo subtrahe[re] ambitionem et dyabolo superbiam. Set uidetur quod impossibile sit aliquibus¹³ uincere carnem, quia non cessant ei adiutoria multiplicare superfluitatem cibi et potus, cum tamen qui carnem uult uincere, debeat se a superfluis abstinere, unde Apostolus ad Corinthios: *Omnis qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet, et illi quidem <ut> coronam [in]corruptibilem accipiant: alii quidem incorruptam*. Debemus ergo pugnare contra carnem subtrahendo ei adiutoria et ipsam per¹⁴ penitentiam macerando, sicut fecit Apostolus, qui dixit: *Ego pugno, non quasi erem¹⁵ uerberans: set castigo corpus meum, et in seruitutem redigo: ne <forte> cum aliis predicauerim, ipse reprobis inueniar*. De primo modo uincendi dicit Apostolus ad Hebreos: *Sancti per fidem uicerunt regna, operati iusticiam, adepti repromissiones, obtinuerunt ora leonum, <extinxerunt impetum ignis, fugerunt aciem gladii, conualuerunt de infirmitate>, castra uerterunt Assiriorum, fortes facti sunt in bello*. Dicit operati sunt iusticiam, scilicet carnem macerando boni iusticiarii fuerunt sancti in terra carnis. Quare senciant aliqui rebellionem in carne? Quia non faciunt iusticiam in terra carnis, scilicet carnem per penitentiam macerando. Ysa.:

¹⁰ ibi] iterpm (?) written after

¹¹ Tercio] secundo

¹² frumenta] homines (!)

¹³ aliquibus] aliquos

¹⁴ per] in written, see twelve lines below

¹⁵ erem] aera

Quia non fecimus iusticiam in terra, scilicet carnis nostre, ideo non ceciderunt habitatores terre, id est mali motus carnis, immo nos cadere fecerunt. Qui iustitiam faceret in seipso non solum regnum mundi, set etiam regnum celi uinceret. Dicitur in Mt.: *Regnum celi uim patitur, et uiolenti rapiunt illud*. Dicit Glossa: "Grandis uiolencia in terra nasci, et celum rapere, <et> hec habemus per uirtutem, quod non possumus habere per naturam." Magna uiolencia esset qui castrum contra regem Francie lucraretur. Maxima igitur <est> uolencia non solum castrum etiam ciuitatem et regnum Francie, set regnum celorum lucrari per uiolenciam. *Opturauerunt ora leonum*, id est detractorum, *extinxerunt impetum ignis*, id est temptationis, *fugauerunt aciem <gladii> Aciriorum*,¹⁶ id est ambicionum, mundanarum, cupiditatum, *fortes facti sunt in bello*, carnem, mundum et dyabolum deuicendo. Hoc est optimus modus uincendi, scilicet subtrahendo adiutoria. Si esset homo coinquinatus a uestigio pedis usque ad uerticem capitis, non esset bonus modus uincendi ipsum, sicut fugiendo, quia licet alius esset illo multo forcior, tamen si secum uellet pugnare, coinquinaret se. Totus mundus coinquinatus est, [15va] quia *cor<r>uperat omnis caro uiam suam*. Quod modo integrum est corruptum. Igitur qui mundum uolunt uincere, consilium optimum est ipsum fugere, unde beatus Petrus: *Fugite eam, que*¹⁷ *in mundo est*,¹⁸ *<concupiscencie> corruptionem*. Et se egrediamini de medio Babilonis, ne forte mol<l>escat capud uestrum. Igitur qui uult uincere debet [loca immunita munire secundo] aduersariis adiutoria subtrahere.

12 Tercio, debet sibi adiutoria multiplicare. Adiutoria sunt bona opera abstinentie, uigilie, peregrinationes, orationes et deuotiones. Exemplum habemus in Exodo, ubi dicitur quod Iosue pugnauit contra Amalec, et cum Moyses leuauit manus superauit populus Israel, et quando submittebat manus, tunc uincebat populus Amalec. Et dicitur ibi quod erant graues manus Moysi. Et factum est ut non laxarentur manus eius usque ad occasum solis. Amalec interpretatur lambens sanguinem et signat mundum, carnem, et dyabolum, qui non cessa[n]t sanguinem lingere. Istum Amalec debemus expugnare et demollire, unde in libro Regnum: *Vade, et percutite Amalec, et demollire <uniuersa eius>, et occidere a uiro usque ad mulierem, et a paruulo usque ad lactantem*. A uiro, id est a consensu, usque ad mulierem, id est usque ad operationem, a paruulo, id est ab primo motu, usque ad lactantem, id est delectionem. Set quomodo poterimus uincere mundum, carnem et dyabolum? Certe leuando manus, id est bona opera multiplicando, orationes ad Deum fundendo, et Dei misericordiam implorando. Isto modo uincitur dyabolum, quod signatur in libro Machabeorum, ubi dicitur: *Non in multitudine exercitus uictoria belli, set a Deo uictoria est*. Mementote Moysi, qui Amalech non ferro nec armis ferries <pugnando>, set precibus sanctis orando deiecit. Dicit quod Moyses habuit manus graues. Per manus graues significantur opera ardua. Credis gigantem uno ictu destruere uel interficere? Certe non! Abstinendo quarta feria a carnibus, <et> ieiunare feria sexta in hy<e>me quando dies breues sunt, non poteris superare dyabolum. Oportet abstinere ab illicitis, et induere cilicium, et facere asperam pe<nitenciam>, scilicet¹⁹ uincere

¹⁶ Aciriorum = Assiriorum

¹⁷ que] qui

¹⁸ est] ipsum fugere written after and deleted

¹⁹ scilicet] suum

mundum, dyabolum, et carnem. †Aliquis diues dat pauper. Vnde dicit hic non est modus²⁰ uincendi†. Oportet quod homo faciat opera grauia, unde dicitur: *In certamen forte dedit illi ut uinceret*. Factum est ut non laxarentur manus Moysi a mane usque ad uesperam, in quo signatur perseuerancia finalis. Pugnant aliqui bene in Quadragesima, <set> post Pasca uincuntur. Vbi est uict<ori>a finalis, oportet quod sit perseuerancia finalis. Inimici nostri non possunt mori quamdiu uiuimus, Ps.: *Inimici mei uiuunt, et confirmati sunt super me*. Et si semper uiuunt, quamdiu uiuis semper est continua pugna. Igitur debet homo qui in bello uult uictoriam optinere sibi adiutoriam multiplicare.

13 [Quarto, debet homo pauperibus militibus stipendiariis dona er[r]logare. Sicut Alexander fecit, sic debemus nos facere si uolumus uictoriam optinere sibi adiutoriam multiplicare.] Quarto, debet homo pauperibus militibus stipendiariis dona erogare. Sicut fecit Alexander, sic debemus nos facere si uolumus uictoriam optinere. Milites stipendarii sunt pauperes, et quod hoc sit uerum patet, quia dicit |15vb| Iacobus: *Beati pauperes, quoniam ipsorum est regnum celorum*. Ipsorum est regnum celorum, set non <solum> sunt possessores in Euuangelio. Vbi dicit Dominus: *Beati pauperes, quoniam ipsorum est regnum celorum*; et similiter: *Beati qui persecutionem paciuntur, quoniam ipsorum est regnum celorum*, utroque beati. Et dicit Glossa notabile uerbum: “Octaua beatitudo reddit ad c<a>pu.” Capud: *Beati pauperes, quoniam ipsorum est regnum celorum*; et octaua est: *Beati qui persecutionem paciuntur*. Prou. dicitur: *Victoriam et honorem optinebit qui dat munera; et animas aufert accipiencium*. Dicit uictoriam et honorem optinebit, id est uictoriam honorabilem. In presenti est supra modum honorabile uictoria <triumphare> de carne, <mundo> et diabolo.

14 Videamus primo de carne. Si miles²¹ aliquis extraneus pauper e<xtra> patriam suam uinceret aliquem <militem> ditem, potentem, fortem, he<c> <esset> honorabilis uictoria. Miles pauper et exul[em] <est> spiritus, quia <non> habemus hic manentem ciuitatem, set futuram inquirimus. M<iles> potens, fortis, et in patria sua existens est caro. Quando <spiritus> uincit carnem, illa est honorabilis uictoria.

15 Dicamus de <mundo>. Quando uinceret castrum esset honorabile, uincere ciuitatem magis²² honorabile est <et> uinc<ere> regnum, ergo maxime hon<orabile> est qui omnia illa uincit. Sancti patres uincerunt omnia ista cont<emp>nendo ea, unde dicit Dominus: *Omnis terra, quam calcauerit <pes> uester, nostra erit*. Magis igitur merentur qui omnia contempnunt <quam> possident.

16 Videamus de dyabolo. Honorabilis uic<toria> <est> uincere potentem, honorabilior uictoria est uin<cere> <po>tentior, set honorabilissima est uincere poten<tissimu>m. Dyabolus est potentissimus, quia non est potestas <super> terram que ei uleat comparari. Oportet igitur de celo uen<ire> <uic>toriam. Vnde et dyabolus a principio facillime uincitur: *Scribo uobis iuuenes, quoniam fortes estis, et uerbum Dei <ma>net in uobis, et uicistis malignum*. Quarto igitur qui <uic>toriam uolunt optinere solent pauperibus militibus <sti>pendariis dona erogare.

17 Quinto solent se adiuuare. Si uellent se separare, cito essent deu<inci>. Quot sunt aduersitates que nos turbant! <Multi>plicati sunt super capitis capillos mei.

²⁰ modus] motus

²¹ miles] sises (?)

²² magis] maxime

Obsiderunt in g<yro> tabernaculum meum. Legitur quod in uno homine fuit l<egio> demonum †...†²³ Quomodo posset solus superare? Propter hoc dicitur: <Ve> soli, quia si ceciderit, non habet subleuantem <se>. Si est in bona congregatione multum ualeat sibi ad uictoriam <op>tinendum. Sum quandoque in lecto, habeo temptationes, uideo ad <dexteram> et a sinistris, ante et retro in dormitorio bonos <commi>lites, cogito non poterit tibi nocere. Legitur in libro M<achabeorum> de Iuda quod congregata multitudine, intolerabilis g<enti>bus efficiebat<ur>. Et congregatus est conuentus ut essent parat<i> <in> prelium. Miratur aliquis quod uix per diem in seculo se p<otest> <ab>stinere a peccato, ponet se in religionem et omnibus <diebus> uite sue, forte per quadraginta annos, cauebit sibi non peccabit? Et est ratio quia solus non potest sibi <cauere> a peccato, set in congregatione bene potest. Dicitur de As<s>iriis in Iudith: Quia non erant congregati, ibant precipites <in> fugam; et uno agmine filii Israel persequentes A<ssir>ios debilitabant eos; et uictores reuersi sunt in Betulliam. Et de Iuda dicitur quod sur<r>exit Iudas, et adiuuabat fratres suos, et preliabatur <prelium> Israel cum leticia. | 16ra |

18 Sexto, non restat nisi inimicos expugnare. *Hec est uictoria, que uincit mundum, fides nostra. Quis uincit mundum nisi qui credit quoniam Ihesus est Filius Dei? Optime docet modum uincendi. Quod uincitur a mundo, hec est defectus fidei. Vnde Apostolus ad Hebreos: Fide grandis factus Moyses negauit se <esse> filium filie Pharaonis, magis eligens cum populo Dei affligi, quam temporalis peccati habere iocunditatem, maiores diuicias estimans thesauro Egyptiorum, improprium Christi erat: enim aspiciebat²⁴ in remunerationem. Set que conueniencia est hic²⁵ Credit quod Ihesus est Filius Dei, ergo uicit mundum. Dico quod optima est demonstratio ex primis principiis. Primum principium est quod Ihesus est Filius Dei, et qui credit hoc uicit mundum. Videte quomodo mundus pugnat contra nos duobus brachiis, scilicet brachio dextro, id est prosperitate, ut alliciat, et brachio sinistro, ut terreat, id est aduersitate. Et qui credit quod Ihesus est Filius Dei, nec al<l>icitur prosperis, nec terretur aduersis. Ihesus est Filius <Dei>, ergo n<ec> ullum uere bonum ei defuit, nec ullum uere malum ei affuit. Set <to> tempore uite sue prosperitas ei defuit, ergo non est uere bona; et toto tempore uite sue aduersitas ei affuit, ergo est uere bona. Set si prosperitas est uere mala, ergo non debet nos allicere, et si aduersitas est uere bona, ergo non debet nos terrere. Set qui credit quod Ihesus est Filius Dei credit quod prosperitas est uere mala, et quod aduersitas est uere²⁶ bona, ergo non al<l>icitur prosperitate, nec terretur aduersitate. Et si sic, uicit mundum. Ergo qui credit quod Ihesus est Filius Dei uicit mundum.*

19 Septimo obtenta uictoria principes <Deo> reddunt gracias. Sic nos habita uictoria de carne, mundo et dyabolo, debemus Deo gracias reff[er]re, unde Apostolus: *Deo gracias, qui dedit nobis uictoriam per Ihesum Christum, qui mortuus est*

²³ The best that I could make of the transcription within the †...† is: nos igitur si noluimus ipsos expugnare, (?) nos adiuuare et in bona congregatione ponere, qui (?) est ex una parte et parentes et socii mali sunt ex? ali<a> parte.

²⁴ aspiciat] aspiciens

²⁵ I am not sure of the meaning, perhaps: But this fitting argument is [set forth] here.

²⁶ uere] mala et quod aduersitas written after and deleted